

Баршацька Галина Юрївна

кандидат соціологічних наук, доцент
кафедра соціальної роботи та психології
НУ «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна
gloc3g@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2361-0226>

Попович Яна Максимівна

кандидат філософських наук
кафедра загальноправових та політичних наук
НУ «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна
porovych.jana@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7509-0459>

СОЦІАЛЬНА ВЗАЄМОДІЯ В КОЛЕКТИВІ

Значну частину свого життя, реалізуючи свої потреби і прагнення, індивід проводить у виробничому колективі, де люди вступають у певні соціальні відносини, взаємодіючи один з одним. Соціальна взаємодія у сфері праці – це форма соціальних зв'язків, що реалізується в обміні діяльністю і взаємній дії. Об'єктивною основою взаємодії людей є спільність або розбіжність їх інтересів, близьких або віддалених цілей, поглядів. Посередниками взаємодії людей у сфері праці, проміжними його ланками виступають знаряддя і предмети праці, матеріальні і духовні блага. Постійна взаємодія окремих індивідів або груп в процесі трудової діяльності в певних соціальних умовах утворюють специфічні соціальні стосунки. Вони виявляються в положенні окремих груп працівників в трудовому процесі, комунікаційних зв'язках між ними, тобто у взаємному обміні інформацією для впливу на поведінку і результати діяльності інших, а також для оцінки свого власного положення, що впливає на формування інтересів і поведінки як окремих представників, так і групи в цілому.

Теоретичною базою аналізу взаємодії є теорії соціальної взаємодії – культурологічні та соціально-психологічні теорії, що описують і пояснюють людську поведінку і соціальну реальність через взаємодію між людьми, які розроблені і представлені зарубіжними і вітчизняними соціологами: М.Вебером, Г.Зіммерманом, Т.Парсонсом, І.Гофманом, Ч.Кулі, Дж.Мідом, Г.Блумером, Дж.Хомансом, П.А.Сорокінін, Т.Шибутані, Г.Андрєєвой, М.Мнацаканяном, А.Ефендієвим, Г. Нікіфоровим та іншими.

Важливою динамічною характеристикою колективу як форми організації малої групи є феномен групової згуртованості. Адже внутрішнє життя колективу приватного підприємства, соціальне, психологічне самопочуття об'єднаних у ньому індивідів, ефективність взаємодії з членами групи та із навколишнім середовищем залежать від згуртованості групи.

Одним із перших розпочав досліджувати групову згуртованість американський соціальний психолог

Л.Фестінгер, вважаючи критерієм частоту і міцність групових зв'язків. А сам феномен згуртованості він тлумачив як суму сил, які діють на індивідів з метою утримання їх у групі [1]. Внутрішні можливості групи, на його думку, зумовлюються її привабливістю для індивідів, їх задоволеністю членством у ній. Передумовою задоволеності вчений вважав переважання об'єктивної цінності вигід, отриманих індивідом у групі, суб'єктивною значущістю докладених зусиль. Тобто згуртованість тут подається як деяка характеристика системи емоційних уподобань членів групи.

А.Бейвелас довів, що згуртованість, групова єдність, залежить від збігу для членів групи операційних і символічних цілей групи. Операційні цілі групи – це побудова оптимальної системи комунікацій. Символічні цілі групи – це цілі, що відповідають індивідуальним намірам членів групи. Згуртованість групи означає, що в складі групи досягнутий особливий ступінь розвитку відносин, коли всі члени групи найбільшою мірою поділяють цілі групової діяльності та ті цінності, що пов'язані з нею [3].

К.Левін визначав згуртованість як результат дії позитивних сил взаємного тяжіння і негативних сил взаємного відштовхування в групі; як тотальне поле сил, що примушують учасників залишатися в групі. В цілому, чим краще група відповідає потребам людей в емоційних міжособистісних зв'язках, тим вона згуртованіша. Чим згуртованіша група, тим жорсткіше груповий контроль над поглядами і вчинками її членів. У згуртованій групі створюється атмосфера уважного ставлення і взаємної підтримки. Згуртованість породжує емоційну прихильність членів групи і лояльне відношення до спільних завдань, забезпечує групі стабільність. Взаємна залежність членів групи, об'єднаних прагненням до спільної мети, обумовлює їх готовність розділяти труднощі і згладжувати особистісні розбіжності [2].

Отже, згуртованість розглядають як багатфакторний феномен. Так, соціометрія пов'язує згуртованість із таким рівнем розвитку міжособистісних відносин у групі, який характеризується високою кількі-

стю виборів, заснованих на симпатії. Запропонований соціометрією «індекс групової згуртованості» обчислювали як відношення кількості взаємних позитивних виборів до загальної кількості можливих виборів. Згуртованість колективу характеризується єдністю цінностей і соціальних установок членів колективу.

Прихильники стратометричної концепції виходять з того, що до складу структури малої групи входять три основних прошарки (страти), які одночасно є і рівнями розвитку групової згуртованості. Феномен згуртованості розглядається як характеристика особливих зв'язків у групі, що ґрунтуються на єдно-

ті оцінок, установок і позицій групи стосовно значущих об'єктів – осіб, завдань, ідей, подій. Тобто згуртованість охоплює опосередковані цілями і завданнями діяльності відносини у групі. Показником ціннісно-орієнтаційної єдності є частота збігу позицій індивідів, а в нашому випадку, членів колективу малого приватного підприємства, щодо значущих об'єктів оцінювання, а джерелом інтенсифікації внутрішньогрупового спілкування, підвищення ефективності взаємодії – високий ступінь ціннісно-орієнтаційної єдності [4].

Список використаної літератури

1. Андреева Г.М., Богомолова Н.Н., Петровская Л.А. Современная социальная психология на Западе. М.: Изд-во МГУ, 1978. 453 с.
2. Андреева Г.М. Социальная психология. Учебник для высших учебных заведений. М.: Аспект Пресс, 2001. 376 с.
3. Огаренко В.М., Малахова Ж.Д. Соціологія малих груп. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 453с.
4. Петровский А.В., Шпалинский В.В. Социальная психология коллектива. М.: Педагогика, 1978. 290с.

Березовська Людмила Іванівна

кандидат педагогічних наук, доцент

кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

м. Івано-Франківськ, Україна

lydunya@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-3032-7261>

ВПЛИВ МОТИВАЦІЇ НА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Пріоритетним завданням у сфері сучасної системи освіти є створення умов для індивідуального розвитку майбутніх фахівців, підвищення інтересу до навчання та вироблення позитивної мотивації до професійної діяльності.

Створення позитивно-мотиваційного освітнього середовища сприяє успішному оволодінню знаннями й уміннями студентів. Таким чином, мотивація створює поштовх до того, щоб розпочати навчання, а згодом стає ефективною рушійною силою в освітній діяльності, передумовою особистісного та професійного зростання. Без достатньої мотивації навіть здібні студенти не можуть гарантувати високих навчальних досягнень. Здібності студента та позитивна мотивація сприяють успішному оволодінню освітньої та майбутньої професійної діяльності.

Мотиваційний аспект освітньої діяльності студентів досліджували Л. Божович, Є. Ільїн, Д. Ельконін, О. Леонтєв, С. Рубінштейн та ін. В експериментальних дослідженнях Ю. Орлова,

О. Скрипченка схарактеризовано взаємозв'язок між мотивацією та освітньо-виховною діяльністю. В наукових доробках Р. Гарднер, В. Коваленко, П. Якобсон, розкрито комунікативну діяльність як мотиваційно детерміновану.

Беручи до уваги той факт, що мовлення є завжди вмотивованим, то позитивна мотивація здійснює суттєвий вплив на досягнення успіху в комунікативній діяльності, зокрема, оволодіння мовленнєвими та комунікативними вміннями у межах професійного та міжособистісного спілкування.

На думку І. Зимної, мовленнєва діяльність є активним, цілеспрямованим, мотивованим предметним процесом видання й отримання сформульованої за допомогою думки інформації, спрямованої на задоволення комунікативно-пізнавальних потреб людини в процесі комунікації [2, с. 72].

Зазначимо, що в кожній людини формується своя особистісна система мотивів діяльності залежно від її професійної діяльності, рис характеру, досвіду,